

133502

Nr. 177.

1930.

Pentru ziua de astăzi

Conferențe populare, ale Secțiilor „Astei”
(I. Agârbiceanu, Gr. C. Măreș și S. Opreanu)

Editura Asoc. „Astra” Sibiu, str. Șaguna 6.

Prețul 6 Lei.

„ASOCIAȚIUNEA pentru literatura română și cultura poporului român“.

Intemeiată în 1861.

PREȘEDINTE DE ONOARE:
M. S. Regele CAROL II.

Prezident activ:
Vasilie Goldiș.

Vice-prezident I.:
Dr. Oct. Russu.

Vice-prezident II.:
Dr. Gh. Preda.

Comitetul central al „Asociațiunii“ numără 50 de fruntași din toate păturile societății românești.

 **E de datoria fiecărui bun
Român să sprijinească „Aso-
ciațiunea“, abonând publicațiile
ei și înscriindu-se de membru.**

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna.	Lei 5000.—
Membru fondator al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna.	„ 1000.—
Membru pe viață al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna.	„ 500.—
Membru activ al „Asociațiunii“, anual	„ 50.—
Membru ajut. al „Asociațiunii“, anual	„ 10.—

651253

Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra“.

Anul al 20-lea.

Nr. 177.

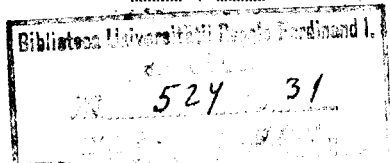
1930.

Pentru ziua de astăzi

Conferențe populare, ale Secțiilor „Astrei“

BCU Cluj / Central University Library Cluj

(I. Agârbiceanu, Gr. C. Mărcuș și S. Opreanu)

Editura Asociațiunii „Astra“, Sibiu, Strada Șaguna 6.
Tiparul Institutului de arte grafice „Dacia Tralană“, s. a., Sibiu.

Cuvânt înainte.

Secțiunile literare-științifice ale Astrei au pregătit, pentru a ușura munca domnilor conferențieri în cadrele despărțămintelor Astrei, materialul din această cărțuție. El cuprinde numai rezumatul fiecărei conferențe, pe care-l va îmbrăca în forma potrivită, conferențiarul. N'am dat textul complet al unei conferențe, pentru a putea tipări cu mai puține cheltueli, material pentru mai multe conferențe. Dacă biruind piedecile materiale, „Astra“ ar putea tipări în fiecare an câte o astfel de broșură, credem că ea ar da un larg sprijin și unității în propaganda culturală în cadrele ei, s'ar executa în linii mari același program.

Deși materialul de aici are menirea să fie întrebuințat de conferențiarul popular, credem totuși că el poate fi pus și direct în mâna țăranului știutor de carte, prezentând și în forma în care e redactat o expunere completă.

Cluj, 1930, luna Iunie.

Secretariatul secțiunilor Astrei.

Familia românească.

1. Știm cu toții că numele de *casă* îl dăm unei clădiri în care locuiește și se adăpostește o familie de oameni, uneori și mai multe, cum se întâmplă la orașe în casele mari. Numim cu un sigur cuvânt o clădire întreagă, care însă nu e alcătuită dintr'o singură bucată de piatră sau de cărămidă, ci din mii și zeci de mii, uneori din sute de mii de cărămizi.

Mai știm iarăși că o casă va fi pe atât de tare și sănătoasă pe cât a fost de bun materialul din care s'a clădit, de tare pământul pe care s'a zidit și de temeinic fundamentul. Dacă nu au fost de ajuns de arse cărămidzile, ele se macină curând și clădirea nu e traică. Tot asemenea dacă nu a fost bun varul ori cimentul sau lemnul dela cooperiș, casa nu va ținea mulți ani.

Cunoaștem cu toții *lanțul de fier*, cu care împiedecăm la coborâșuri carele noastre.

Numim cu un singur nume întreg șarpele de fier, deși el e alcătuit din multe zale sau ochiuri. Lanțul întreg va fi pe atât de tare, pe cât va fi fiecare din verigile sau zalele cari îl alcătuesc.

Tot astfel numim cu un singur nume: Românii, Ungurii, Sașii, Rușii, pe un popor care vorbește aceeași limbă, are același suflet și obiceiuri și aceleași credințe.

Un popor e alcătuit din mii, zeci de mii, sute de mii și milioane de familii. (Se vor da câteva cifre: Românii 14 milioane locuitori; Ungurii din Ungaria 6—7 milioane; Bulgarii patru milioane; Rușii 120 milioane; Francezii 40 milioane și altele). Socotind cam cinci membri de familie neamul românesc ar fi alcătuit din două milioane opt sute de mii de familii.

Ceeace sunt cărămizile într'o casă și zalele sau verigile de fier la un lanț, același lucru sunt familiile într'un popor.

După cum sunt cărămizile, așa e și clădirea.

După cum sunt verigile lanțului, așa e și lanțul.

După cum sunt familiile, așa e și poporul care se alcătuește din ele.

Casa făcută din cărămizi nearse, rele, se surpă în grabă, nu e trainică.

Lanțul care are numai o verigă subțiată, mâncată de rugină, se rupe la coborâș cu carul încărcat și întreg lanțul nu mai plătește nimic.

(Aceste comparații pot fi dezvoltate pe larg.)

II. Dacă vrem deci să avem un neam puternic și sănătos, trebuie să ne îngrijim fiecare că familia noastră să fie fără nici o scădere, nici la trup, nici la suflet. Nenorocirea unui popor poate urma uneori și dintr'un singur om, dintr'o singură familie, mai ales când neamul se află la grea încercare, în vreme de războiu.

Un trădător, un vânzător, — vlăstarul unei familii — poate vinde întreaga armată a țării în vreme de războiu, cum s'a întâmplat uneori la alte neamuri. În vreme de pace un trădător poate vinde dușmanilor țării planurile de apărare ale noastre, primejduindu-ne pe toți. Ați auzit cu toții de *spioni*, și în vreme de războiu și de pace.

O familie plină de boale rușinoase, lumești, poate umplea un sat întreg de boală, iar acesta satele vecine și așa țara întreagă. Dintr'o familie se pot strica mii și zeci de mii, cum dintr'un măr putred pot putrezi cu mii.

O familie de bețivi dă naștere la sute și mii de oameni bolnavi, neputincioși, nebuni.

Iată cum se poate dărâma țaria și sănătatea unui popor întreg dintr'o familie bolnavă sau păcătoasă.

(Pildele se pot înmulți cu ușurință de către conferențiar.)

III. *Familia* a fost întemeiată de Dumnezeu ca cea dintâiu înjghebare omenească, din care să se alcătuiască popoarele. De când avem însemnări de istorie îl aflăm pe om trăind în familie: tata, mama, copiii. Dacă nu ar fi fost cea mai potrivită așezare pentru viața omenească, Dumnezeu n'ar fi întemeiat familia omenească. Și dacă oamenii, în cursul mililor de veacuri, ar fi găsit un alt mijloc mai bun, mai potrivit, pentru așezarea vieții, pentru traiul în lume, ar fi desființat familia și azi nu avea altceva în locul ei.

Dar n'am aflat nimic mai bun. Au fost vremuri și popoare cari au încercat să pună în *locul familiei* o altă așezare: toți bărbații să trăiască laolaltă cu toate femeile dintr'un trib, dintr'un sat, dar toate aceste încercări s'au *dovedit rele și primejdioase* și au dus la nimicirea aceluiași popor cari le-a încercat.

Nici chiar popoarele cari au avut familii în care bărbatul putea ținea mai multe femei, nu s'au putut păstra tari multă vreme.

Numai familia întemeiată pe legea dintre un bărbat și o femeie (monogamia) s'a dovedit bună în a da trănicie și putere unui popor.

Creștinismul a primit și el de bună numai familia din un tată, o mamă și copii și pe aceasta a ridicat-o la cinstea de taină a Bisericii, căsătoria fiind una din cele 7 taine ale Legii celei nouă.

Tare e familia legată prin căsătorie care nu se poate desface decât prin moarte. Așa a lăsat-o Hristos. Așa o țin toate țările și popoarele cuminți. Azi Rușii vor să desființeze familia prin ușurința în care se pot face și desface căsătoriile la bolșevici.

Urmarea e o nemai-pomenită stricăre a moravurilor, până și la copiii minori. Și re-
lele ce urmează de aici, dacă Rușii nu-și vor
întări din nou căsătoria cu legi tari, vor
face să putrezească milioanele de Ruși și să
se aleagă nimic din uriașa lor țară.

IV. Neamul românesc s'a născut creștin
și a avut totdeauna o *familie creștină*: un
tată, o mamă, legați prin taina căsătoriei și
copiii. Până bine de curând familia româ-
nească a *fost o familie creștină cu adevărat*.
Pentru că:

1. Nu se știa la noi de despărțiri.

2. Păcatele soților de căsătorie cu băr-
bați sau femei străine, erau foarte rare. Iar
ceice le făceau erau batjocoriți de întreg
satul.

Și părinții și copiii duceau o viață mo-
rală, cu frica lui Dumnezeu. Fete greșite nu
s'au pomenit în familiile noastre până bine
de curând.

Fiind *familia românească în trecut să-
nătoasă la trup și la suflet*, neamul românesc
a fost tare, nu s'a prăpădit, deși a trecut
prin cele mai mari greutăți și primejdii și a

trăit veacuri în robia altora. Familiile noastre în trecut au fost cărămizi *bine arse*, au fost verigi de lanț tari, nemâncate de rugină. De aceea am rămas în viață ca popor până azi.

(Se va arăta cu pilde din istorie: de câte ori familia la un popor a început să nu mai fie respectată, ei s'a desfăcut prin păcate, adultere, alte vicii; prin lux și intrigi, poporul acela a început să meargă cu pași siguri spre mormânt. Așa la Egipteni, Babiloneni, la *Romani*. Azi la noi neamul începe să piară în ținuturile unde familia e *batjocorită*, cum e în unele părți din Banat, unde femeile nu vor să aibă decât un copil, iar pe ceilalți îi lapădă ca niște nemernice ce sunt.)

V. Nici azi nu avem alte mijloace pentru a întemeia familii tari și sănătoase decât acele din trecut. Dar azi trebuie să fim cu mai mare grijă decât în trecut, la aceste lucruri și anume:

Pentru sănătatea trupească în familie va trebui să ținem și să urmăm următoarele porunci și reguli:

1. *Să nu ne căsătorim dacă nu suntem deplin sănătoși.* Întâi să vedem să ne vindecăm de boalele ce le avem și numai după aceea să cutezăm a întemeia o familie. Ar trebui ca tinerii ce vor să se căsătorească să se cerceteze printr'un doctor dacă sunt deplini sănătoși.

Altfel facem adevărate crime și păcate de moarte. Boalele din noi se trec la copii și dăm naștere la rânduri de nenorociți.

(Se va arăta cum din sifilitei, tuberculoși, alcoolici se nasc cei mai nesănătoși și nenorociți copii.) University Library Cluj

2. *Dacă boala am luat-o după căsătorie,* să facem tot ce ne stă în putință să ne vindecăm. Nu se poate scuza rușinea sau altceva, pentru a nu ne curăți de izvorul putrezirii, azi, când avem doctori și leacuri aproape pentru toate boalele.

3. *Să nu punem la lucruri peste puterile lor* nici pe soțiile, nici pe copiii noștri. E un obicei barbar ce se vede uneori la noi: femeia din cale afară prea muncită; copiii nevrâstnici la munci prea grele.

(Se vor arăta relele ce urmează de aici: femeia slăbește, dă naștere la copii bolnavi,

nu-și mai poate vedea de casă și copii; în-suși bărbatul se înstrăinează de ea, nu-i mai place. E un mare păcat că multe din țărancele noastre la 30 de ani sunt îmbă-trânite și urite. Iar copiii munciți prea greu rămân piperniciți, nu se desvoală.)

4. Să se hrănească îndeajuns. Pentru aceasta femeile noastre să învețe a face deosebite mâncări, dela preoteasa și învă-țătoarea satului. E semn de necultură și un mare rău că țărancele noastre și când au tot materialul din care pot face o mâncare bună și hrănitoare, fac una slabă și fără preț.

5. Să își fină locuința, trupul, vestmintele curate. (Se vor da îndrumări igienice su-mare: spălatul, baia, aerisirea locuințelor etc.)

Pentru sănătatea sufletului, familia româ-nească va trebui:

1. Să-și cinstească legământul din căsă-torie și bărbatul și femeia și să nu sară nici unul gardurile. (Nu e numai păcat greu, dar așa o strică și bunăînțelegerea din familie, se irosește averea și se pot umplea și de boale, pe cari să le aducă în propria fa-milie. Se vor da pilde.)

2. Să nu se gândească și să nu *umble după despărțiri*, ci să se poarte cu răbdare jugul care l-au luat.

3. Să se lumineze cu cartea și gazeta poporală, să citească cărți din biblioteca satului.

4. Să grijească bine de copii, să-i crească în viață morală. Să-i supravegheze.

5. Să trăiască în bună înțelegere toți membrii familiei.

6. Să nu se căsătorească din interes, ci numai din dragoste și atragere curată.

7. În familie să se dea totdeauna cinstea cuvenită bătrânilor.

8. Soții de căsătorie și copiii lor să ducă o viață creștinească, după toată învățătura și poruncile Bisericii.

* * *

În felul acesta, sănătoase la trup și la suflet, familiile creștine vor fi atâtea cărămizi bine arse, în clădirea din care iasă neamul întreg, tot atâtea zale tari de fier, nemâncate de rugină, din care se face lanțul tare ce se numește un popor sănătos și puternic, cum dorim cu toții să fie neamul românesc.

Indatoririle împrăprietării.

1. Țărănimea noastră socotește reforma agrară din România ca o datorie a statului și a neamului față de ea, ca un drept al său, pentru îmfăptuirea căruia nu se simte datoare cu recunoștință față de nime. Socotește împrăprietărea ca un lucru firesc, care trebuia să se facă. Gândul acesta a intrat în capul oamenilor noștri ca o urmare a duhului revoluționar care a stăpânit către sfârșitul războiului celui mare și în urma cuvintelor ușurate care s'au tot spus în vremea alegerilor pentru deputați.

Credem că nu e bine ca țărănimea noastră să rămână cu această convingere, fiindcă ea nu este cea adevărată.

Dacă ar fi un lucru firesc să iai dela cel ce are și să dai celui ce nu are, atunci ar fi cu dreptate ca nu numai pământul să se împartă, ci toată averea omului. Sunt destui oameni cari n'au casă de locuit, iar alții au două sau trei ori și mai multe. Ar fi trebuit, dacă împărțirea averilor ar fi un drept firesc, să se împartă și casele. Ba dacă unul are o casă mare, din care mai dă și cu

chirie, ar trebui să dea o parte din casa lui celor ce nu au locuință. Și tot așa cu banii, cu vestmintele și cu alte averi.

Ce ar fi zis țărănimea noastră dacă odată cu legea agrară s'ar fi adus și alta, în urma căreia omul ar fi trebuit să-și împartă casa lui, boti, banii, vestmintele cu săracii din sat? Dacă te-ai fi trezit că în casă îți intră un țigan în temeiul legii și își ia sălaș într'o odaie a ta, pe motivul că tu n'ai nevoie de toate camerele din locuința ta?

Dacă împărțirea pământului ar fi un drept firesc, ea ar fi trebuit să se facă încă de mult și în toate țările. Și mai întâi chiar în țările în cari sunt mai tari drepturile cetățenilor. Dar, deși sunt și în alte țări moșii mari, în cele mai multe nu s'a făcut împărțirea pământului, nici după războiul cel mare. Astfel au rămas moșii mari într'o singură mână în Anglia, în Franța, în Italia, în Germania și în alte țări, cu mult mai luminate și mai înaintate ca România și în cari cetățenii altfel își știu apăra drepturile decât noi și astfel cu mult mai bine, li le apără și statul.

Așa dar nici în România nu putea săli nime țara să aducă legea de împărțire a

pământului. Așa ceva se poate face numai prin revoluție, cum a fost în Rusia, când toate drepturile sunt răsturnate.

La noi în România însă nu a fost revoluție și reforma agrară nu e un rod luat *cu puterea*, ci dat *de bunăvoie, din cumințenie și dragoste de țară a statului și a tuturor acelor cari au avut moșii mari.*

Adevărul acesta nu-i bine să-l uităm niciodată. Și el va sluji ca o dovadă de dragoste față de popor și țară, pentru toate timpurile și va fi o glorie a neamului românesc.

Să nu uităm nici o clipă că ceea ce în alte țări s'a putut face numai prin revoluție sau prin lupte și războaie dinlăuntru, îndelungate, la noi s'a făcut *fără vărsare de sânge* și în scurtă vreme.

Ceea ce e o dovadă de noblețta de suflet și de cumințenia neamului românesc.

În parlamentul din Iași, în vremea războiului, când s'a votat exproprierea pentru vechiul Regat, au fost mulți *moșieri mari*, dar nu s'a împotrivit nici unul.

Pentru Basarabia și Ardeal exproprierea moșiilor mari și împrăștierea țăranilor

s'a făcut de către Sfaturile naționale a acestor provincii.

Așa că în pragul înfăptuirii României mari tot neamul românesc a crezut, a simțit și a hotărît la fel. O nouă dovadă că toți Românii avem același suflet.

II. *Pentru ce s'a făcut la noi reformă agrară?*

Dacă nu era nici un drept firesc care să poruncească împărțirea moșilor mari, cari motive ne-au îndemnat pe noi să facem reforma?

Sunt mai multe. Intre ele însemnăm pe următoarele:

1. Noi am urmat pilda strămoșilor Romani cari la cucerirea de țori nouă, pentru a putea pune stăpânire statornică pe ele, împărțeau o mare parte din pământ soldaților mai bătrâni, cari se așezau acolo.

2. Am cunoscut și cunoaștem adevărul că al cui e pământul, al aceluia e și țara.

3. Pământul României mari de azi a fost dela început întreg al neamului românesc; în cursul veacurilor mulți străini ni l-au luat fără dreptate, în vremea iobăgiei. Așa că reforma agrară în nouile provincii mai ales

cerută de o *dreptate istorică*: repunerea Românilor în drepturile cari le-au fost răpite.

4. În România liberă cea veche, mare parte din țărani nu aveau pământ de loc; iar moșiile mari boerești multe erau date cu arândă la streini, mai ales la Evrei.

5. Suntem o țară de agricultori și de crescători de vite și e în interesul țării ca plugarii să aibă pământul lor în care să muncească.

(Toate acestea motive și altele, conferențiarul le va putea desvolta.)

III. *Cea dintâiu datorie a țărânilor noștri în fața reformei agrare este recunoștința față de toți acela cari ar fi putut să-și apere drepturile dar nu și le-au apărat, ei ei înșiși au votat de bună voie reforma agrară.* Astfel am putut ajunge la o mai dreaptă împărțire a pământului, fără vărsări de sânge, fără de lupte îndelungate.

Neamul românesc a devenit astfel că revoluțiile în sinul unui popor pot fi încunjugate prin măsuri și reforme cuminți, făcute de către stat.

A doua îndatorire pentru noi a reformei agrare este: să cultivăm, să lucrăm tot pă-

mântul pe care-l avem și anume să-l cultivăm cât mai bine, ca să ne dea roada cea mai multă cu puțință.

Ori ce petec de pământ nelucrat, nefolositor, se întoarce în paguba noastră și a țării întregi.

Bogăția principală a României a fost în toată vremea cerealele sale (grâul, orzul, porumbul, ovăsul, orzoaica, fasolea, rapița) și vitele. Și anume cât poate produce de în trecut, cât poate vinde peste graniță în fiecare an, după ce și-a acoperit producția dinlătru. CU Cluj / Central University Library Cluj

Dacă azi, după reforma agrară, România vinde mai puține și mai slabe recolte peste graniță și vite de mai slabă calitate, urmarea este că țara întreagă sărăcește și tuturora ne merge mai greu. Nu mai intră atâția bani străini în țară.

Că vindem mai puțin decât înainte de reforma agrară, este adevărat. În fiecare an se face socoteala de cerealele și vitele vândute în străinătate și din datele acestor cifre se vede că așazisul export al nostru de cereale a scăzut.

Este, deci dată dovada că și *producem mai puțin* decât înainte de expropriere.

Dar pământul e acelaș ca și înainte de războiu și în Regatul vechiu și în Basarabia și în Ardeal. El nici n'a crescut, nici nu s'a împuținat.

Cauza pentru care vindem și producem mai puțin, rămâne, *deci, una singură* : nu mai lucrăm cu atâta pulere și înțelepciune pământul, cum era lucrat înainte pe marile moșii boerești.

Așa dar vina o poartă chiar țărani în mâna cărora a trecut pământul dela vechii mari moșieri.

Este adevărat că pot fi aduse și alte motive. Intre acestea : *țărani noștri*, mai luminați azi, *se hrănesc mai bine*, mânâncă mai multă pâne și carne decât înainte de războiu. Sau : azi avem regiuni din țară cari încă cumpără bucate tot din țara noastră.

Dar cauza de căpetenie rămâne tot cea dintâi : nu se mai lucrează pământul țării așa de bine ca înainte.

Din această pricină s'au ridicat mulți în anii din urmă cari au zis că s'a *făcut o mare greșală* când s'au împărțit moșiile mari, că

România s'a prea grăbit, că a prea fărâmițat proprietatea de pământ și a făcut cu neputință o producție mare.

De bună seamă reforma agrară n'a fost făcută cu gândul să sărăcească țara și datoria celor împrumutați este să ajute ca averea țării și a lor să crească, nu să scadă.

IV. Cine a muncit pământul țării înainte de reformă și pe moșiile mari și pe cele mici? De bună seamă tot plugarii noștri. N'am adus muncitori străini.

Dar dacă e acelaș pământul și aceiași muncitorii lui, ce face să scază producția? Trebuie să fie unele lucruri pe cari atunci le-am avut iar azi nu le mai avem.

Și sunt:

1. Azi nu mai sunt uneltele de muncă, mașinile, vitele cele multe de pe moșiile boerești. Cu ele se putea munci mai bine pământul, se putea gunoi mai ușor, decât azi, când lucrăm pământul iar ca înainte cu sute de ani.

2. Nu mai este la cei mai mulți priceperea celor ce conduceau lucrările pe pământurile boerești. Și unde nu-i pricepere nu poate fi nici lucrare rodnică. Și agricultur-

tura este o știință care înaintea mereu și trebuie să-i cunoaștem tainele.

3. Nu mai avem banii sau capitalul, ori creditul moșierului mare, capital care e necondiționat de lipsă la o bună lucrare a pământului.

Dar dacă nu mai poate avea proprietarul alor 5 jugăre de pământ ce a avut marele moșier sau arendaș: *mașini agricole de tot felul, vite bune sau capital, poate avea un sat întreg*. Un sat întreg, care lucrează acelaș pământ pe care-l lucra și când era boeresc, poate prin *cooperative și bănci populare* să-și cumpere, pentru folosirea tuturor sătenilor și *mașinile agricole pe cari le avea proprietarul mare și poate ajunge și la banii necesari pentru economie*.

Mai greu va fi câștigarea *priceperii* care nu te poate ajunge cu bani. Dar și aici azi țărani noștri au cum să se ajute, au de unde învăța. Avem ferme model, școli de agricultură, camere agricole, agronomi regionali, consilieri agricoli, gazete și reviste economice. Nu i ca înainte de unire, când n'aveai de unde cere un sfat. Azi trebuie numai să ne deschidem ochii și urechile.

V. Iată îndatoririle de căpetenie ale reformei agrare. Ele vor trebui întregite prin o tot mai mare *hărnicie și crușare*, fără de cari câștigul e cu neputință și averea se macină.

E nevoie ca țărănimea noastră să primească și să se folosească nu numai de mijloacele și uneltele cele mai bune la lucrarea pământului, ci să știe și să poată să-și valorifice pe prețul cel mai bun produsele economiei. Prin băncile și cooperativele sătești se poate ajunge această țintă. Un sat întreg încă își poate face *magaziile* de bucate pe care le avea proprietarul în cari să-și adăpostească recolta, să nu fie silit să o vândă cu preț de nimic, fiindcă n'are unde o păstra. O bancă populară poate da un împrumut țăranilor pe cari îi strânge chinga, pentru a nu vinde fără preț, poate chiar de pe câmp, cerealele sau fructele din pom.

Improprietărea, pentru a fi folositoare singuraticilor și țării pretinde: mai multă lumină, mai mare hărnicie și o împrietenire cu toate mijloacele zilei de azi și ale producției și ale desfacerei. Impărțirea marilor moșii

pune ca o îndatorire națională *împânzirea întregii țări cu o rețea de bănci populare și cooperative*, cari să ajute mijloacele de producție și de desfacere.

Nu e de ajuns bunăvoința și hărnicia; e de lipsă și de mijloacele cari pot spori și valoriza producția. Când țărănimea și le va creta, se vor convinge toți că putem vinde peste graniță mai mult decât în trecut și ni-mănuî nu-i va mai părea rău că s'a făcut reforma agrară.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cine face cărțile ?

1. *Ce sunt scriitorii? Poezii? Artiștii?*

Poporul românesc dela țară nu înțelege nici azi ce este un scriitor, un poet, un artist. Cei mai mulți când aud despre cineva că-i scriitor, se gândesc la scriitorul, la copistul dela primărie, dela secretariat, pe care oamenii îi văd mereu cu condeiul în mână, aplecați de-asupra hârtiei. Mulți dintre plugarii noștri nu știu nici cum se face o carte și cine le face, cine le scrie? Unora li se pare că singură cartea n'ar avea meșter

dintre toate lucrurile, că numai pe ea nu o face nime, ei ea este oarecum fără tată.

Mirare nu este pentru această nepricepere, pentru că în veacurile trecute, până bine de curând, românii n'au prea avut de lucru *cu cartea, ci cu arma și cu bâta cio-băneasă.*

Dar, de-acum înainte, în pragul puținții de luminare fiind, se cade să ne dăm cu toții seama despre aceste lucruri pe *cari le pricep și le prețuesc* toate popoarele luminate: *ce este un scriitor sau un artist? Ce este o carte?*

Un scriitor sau peste tot un artist, este un om ce are *un dar mai deosebit*, decât alții, dar cu care se naște și pe care trebuie să l lucreze mereu pentru a fi valoros. Prin acel dar, prin acel semn deosebit ce-l are din naștere, artistul *simțește mai tare și mai adânc* decât alți oameni, știe să spună *mai frumos și mai aproape de adevăr* ceea ce simte decât alții. *Poate arăta prin lucrări frumos săvârșite ceea ce a gândit și a simțit.*

II. Să aducem o pildă:

Într'un sat s'a iscat un foc mare care a făcut pârjol mai mult de jumătate. O zi și o

noapte a ars mereu. A fost un adevărat iad și după fum și flacări și căldură dogoritoare, precum și după plânsul și scrâșnirea dinților oamenilor, după blestemele femeilor, după gemetele și țipetele copiilor.

Focul acesta îl văd sute și mii de oameni, venind mulți și din satele vecine, unii să ajute, alții la priveliște.

De bună seamă că fiecare din cei ce au luat parte la pârjol, vor putea povesti și la alții și după zeci de ani, ceea ce au văzut. Dar o poveste nu se va asemăna cu alta ca să poți zice că e aceeași. Unii, dintre cei cari au fost de față vor povesti mai frumos, alții mai slab, unii mai pe larg, alții mai pe scurt.

Dar dintre toți se ridică unul care povestește așa de frumos tot ce s'a petrecut, încât pe el îl ascultă lumea mai bucuroși. El arată în cuvinte, așa de viu flacăra focului, troznitul coperișelor ce cad, geamătul femeilor, țipetul copiilor, dogoreala focului, încât îți pare că totul se petrece acum, înaintea ta. Chiar aceia cari au fost de față și ei la foc îl ascultă cu uimire și cu lacrimi în ochi, așa zugrăvește de viu ceea ce s'a

petrecut atunci. Pe alții îi poți asculta fără nici o mișcare de suflet, pe acesta nu! Te mișcă povestirea lui până la lacrimi, fiindcă *deșteaptă în tine simțiri ca și ale lui*, dar cari în tine au stat adormite până n'a venit el să le trezească.

Despre un astfel de om zicem că-i *artist în povestire*, dacă povestește în versuri, îl numim *poet*, dacă povestește în proză, îl zicem *prozator*. Dacă pun pe hârtie, adică dacă *scriu* povestea lor, în versuri ori proză, se numesc *scriitori*.

Dacă cineva ar arăta groaza acelu foc nu cu vorbe, ci *zugrăvind* pe hârtie ori pe pânză, *în culori*, și focul cu flacările și oamenii desnădăjduiți și femei smulgându-și părul și cum se prăbușesc coperișele, așa încât cine-i vede chipul nu numai să *înțeleagă* că-i *prăpădul unui sat*, ci să se și înfricoșeze, despre un astfel de om iar spunem că-i *artist*, dar nu în scris, ci în desemn sau în *pictură*; mai pe scurt îi spunem *pictor*. Iar dacă focul acela ar fi înfățișat în platră cioplită, cel ce l-a înfățișat ar fi iarăși un *artist*, numit *sculptor*; dacă altul ar povesti groaza acelu foc prin *muzică*, prin cântec, artistul s'ar numi acum *compozitor*.

Cărțile scrise de poeți și prozatori, *eșite* adică *din capul lor*, fiindu-le ei și tată și mamă, se dau la tipar și se scot în sute și mii de volume. Când ne uităm la fața cea dintâi a unei cărți vedem numele ei, numele celui ce a scris-o. D. e. „Poezii“ de Vasile Alecsandri; Istoria Românilor de A. D. Xenopol etc. Aceasta va însemna că întâia carte cuprinde poeziile și anume poeziile *eșite* din simțirea, din inima și fantazia lui Vasile Alecsandri. Iar cartea cea de-a doua va cuprinde ceea ce spune din cunoștințele sale A. D. Xenopol din istoria Românilor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

E titlul sau numele *cărții* și numele autorului.

Iată deci ce ar fi, pe scurt, un artist, fie el scriitor, pictor, sculptor ori muzicant, ce este o *carte* sau o *altă operă de artă* și cine sunt artiștii.

III. Toate popoarele au numărat în sinul lor oameni cari au avut *darul acesta deosebit* de a putea spune frumos, mai mult și mai bine ca alții, *ceea ce simțiau*. Ei sunt coardele cari răsună mai tare și mai îndelungat, la violină. Ei sunt *viorile* unui popor,

glasul care vorbește mai din sufletul poporului.

Artiștii, adică scriitorii, ca și pictorii, sculptorii, compozitorii, sunt cei mai de preț oameni în viața unui popor. Alături de marii căpitani, de eroi, alături de conducătorii înțelepți de popoare și de întemeietorii de religii, ei aduc cele mai mari foloase poporului.

Artiștii sunt trîmbițe care deșteaptă.
 Sunt flacără și jar care aprind inimile.
 Sunt oțel ce ni se toarnă în voință.
 Sunt stropi cari astîmpără para durerii.
 Sunt mîngăitorii sufletului în restriște.
 Sunt bucuria și avântul vieții.
 Sunt nizuința spre culmile nemuririi.
 Sunt resemnarea cuminte în fața morții.

Fiecare om avem un suflet care se poate asemăna cu o *fântână adîncă*. Aceste fântâni în adîncimi sunt *aceleași*, aproape în fiecare om. Dar nu toți pot scoate apă pe-o formă din ele. Pentru ce?

Nu toți avem cumpene cari să poată coborî vadra pînă în fundul fântânii.

Cele mai multe sunt prea scurte.

Numai artiștii: *scriitorii etc. au cumpene* cari ajung până la fundul fântâni și pot scoate apă. Când au scos-o și o gustăm, ne place și o iubim, fiindcă nu-i o apă, adică o simțire străină, ci seamănă cu a noastră, dacă a fost trezită.

Un om trece pe drum cântând cu duioșie un cântec de jale. Trei femei ce torc la poartă, îl ascultă cu atențiune. De-odată una începe să plângă: durerea ce o cânta omul trăia și în fântâna sufletului ei, dar de-o vreme nu mai avea cumpănă să ajungă până în fundul fântâni.

În mai în toți, fiindcă avem același suflet omenesc, zăc aproape aceleași simțiri.

Artistul: scriitorul, poetul, pictorul, ni le deșteaptă cu simțirea lui *ce vibrează mai puternic și mai îndelungat ca a noastră.*

IV. Dar ce are de a face poporul dela *fară cu artiștii*: adică: poeții, prozatorii, pictorii, etc.? Ei trăiesc și lucrează la orașe și n'au nici o legătură cu *satul*, zic mulți. Poate cărțile mai ajung și la sate unele. Dar celelalte arte ca și când n'ar fi.

Și de ce folos ne pot fi scriitorii și ceilalți artiști? Mulți zic: trăim și fără să citim,

și fără să fi auzit de atâția poeți și prozatori. Suntem tot așa de buni Români ca și când am cunoaște pe toți artiștii noștri. Și pe mulți nu-i știm nici din nume.

Țăranii noștri mulți n'au auzit nici de Eminescu, nici de Alecsandri sau Coșbuc; cu toate aceste acești scriitori au lucrat și lucrează și în sufletul lor *mijlocit*, dacă nu ne-mijlocit.

Să ne explicăm: de scrisul celor amintii s'au însuflețit sute de profesori, cari la rândul lor au propovăduit însufleții dascălilor, iar dascălii și preoții au vorbit cu mult suflet din sufletul lui Eminescu, Coșbuc, etc.

Următoarea pildă va lumina:

La Paști preotul aprinde dela chibrit luminarea sa. El rămâne cu luminarea în altar, dar dela el a aprins alt creștin, dela acesta altul și așa mai departe. Așa că și cei ce stau afară în jurul bisericii încă au luat dela *preotul din altar* sămânța luminii.

Așa e și cu poeții și artiștii: prin mijlocirea altora eu pot să nu fi cedit nimic din Eminescu și să cred cum crede el, să mă însuflețesc pentru ce se însuflețește el. E

destul ca cineva care mă întâlnește pe mine să-l fi citit.

În Ardeal care țaran a *citit* „Deșteaptă-te române?” Câți au știut că poezia aceasta e scrisă de A. Mureșanu? Și cu toate acestea zeci de mii de oameni s'au însuflețit de ea, le-a crescut sufletul de român, cântându-o. Cine știe dintre plugarii că poezia „Pe-al nostru steag e scris untre” e de A. Bârseanu? Cine a citit-o? Și cu toate acestea zeci de mii o cântă și se însuflețesc de ea.

N'au cunoscut-o deci nemijlocit ei mijlocit, prin alții, prin dascăli, preoți, elevi de școli orășenești.

V. Un popor care vrea să se lumineze are însă *datoria să cunoască și viața și luptele acelor* din sufletul cărora s'a hrănit de mult și de multe ori. Toate neamurile au datoria să-și cunoască pe oamenii lor mari, pe scriitori și pe căpitani.

Și să înceapă a le cunoaște opera, scrierile și *direct*, nemijlocit, citindu-le cărțile, iar nu numai prin mijlocirea altora.

I. AGÂRBICEANU.

Sărbătorile naționale.

1. Toate popoarele luminate ale lumii prăznuesc în afară de sărbătorile religioase (Duminecile și zilele de praznic legate, hotărâte de Biserică) și sărbători naționale. O zi, două sau mai multe pe an, munca încetează, se fac slujbe bisericesti, se țin adunări în piețe, în școli, la teatre, unde se arată însemnătatea acelei zile de praznic național, prin cuvântări și se cântă cântări naționale, se dă un concert, o reprezentație teatrală, pentru bucuria și distracția celor de față. La sărbătorile naționale se prăznuește sau o zi mare din istoria unui popor sau cutare om însemnat, ostaș, rege sau mare învățat ori binefăcător al poporului.

Știm că Duminecile și praznicile creștinești le sărbăm pentru a ne închina lui Dumnezeu și a-l mulțumi și pentru a cinsti pe sfinți.

Este deci o mare asemănare între sărbările naționale și sărbătorile bisericesti, în felul cum se fac. Deosebirea este numai că cele din urmă se fac în primul rând pentru lauda și amintirea oamenilor mari sau a zi-

lelor însemnate din viața popoarelor. Dar și în ele aducem mulțumită și laudă și lui Dumnezeu, prin rugăciuni și slujbe la biserică, după cum se și cuvine. Pentru că știut lucru este că „toată darea cea bună și tot darul de sus este, dela părintele luminilor“.

O zi însemnată din istoria unui neam, de pildă, o mare biruință, știm că nu se poate avea fără ajutorul lui Dumnezeu. Tot așa și *darurile cele mari* ale oamenilor mari pe cari îi prăznuim noi, tot dela Dumnezeu au venit.

II. Sărbătorile naționale se țin pentru a lăuda și preamări pe oamenii mari sau zilele însemnate, câștigate tot prin munca și lupta strămoșilor. Ne arătăm recunoștința față de strămoși, că n'au pregetat să aducă jertfe mari pentru binele și înaintarea tuturor, pentru apărarea țării de dușmani sau alte fapte mari ce au făcut. Dovedim că nu uităm binele ce ni l-au făcut cei vechi și buni ai noștri.

Dar nu numai pentru ei și pentru trecut am hotărît sărbători naționale, *ci și pentru noi și pentru viitor*.

Dacă praznicul e în cinstea unui om deosebit din trecutul neamului, noi, povestindu-l viața și faptele, *il luăm ca pildă de urmat* pentru noi și pentru întreg neamul ce trăește azi. Din chipul lui luminos, din munca și jertfa lui, par'că se coboară și în noi îndemnul de a merge pe urmele sale. Este un îndemn de a ne ridica și noi până la *înălțimea* la care au ajuns el.

Dacă prăznuim o zi însemnată din viața unui popor, nu mai lăudăm și nu mai dăm de pildă un singur om, ci pe *mai mulți cari au luptat pentru izbânda acelei zile* și chiar pe *întreg poporul*, întreaga generație care a trăit atunci și luptat pentru izbânda acelei zile mari.

Este cu totul de lipsă să ne întoarcem din când în când, cu gândul și cu inima în trecut, pentrucă binele de azi ne-a fost pregătit prin suferințele, munca și luptele trecutului. A ne cinsti pe cei mai buni ai noștri însemnează a ne cinsti *pe noi înșine*.

Dar, luând de pildă viața frumoasă și eroică a celor de demult care ne-au dat fapte mari naționale, noi ne umplem nu numai de o bună și sfântă *mândrie*, ci și de hotă-

rârea de a *trăi și a lucra*, mergând pe urmele lor și în chipul acesta ne punem la adăpost și *viitorul neamului*. Pentru că viitorul se razimă pe *faptele* de azi ale fiilor unui neam.

De aceea toate popoarele luminate și slobode își au praznicile lor naționale și le serbează cu multă pătrundere și cu multă strălucire.

III. Trecutul neamului românesc nu-i sărac, nici în zile mari, nici în oameni mari. Avem în decursul veacurilor Dooevozi vestiți în toată creștinătatea, ca Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Mihaiu Viteazul, Ioan Corvinul, Pavel Chinezul. Avem și zile de mari biruințe.

Istoria noastră e plină și de suferințe mari și din mijlocul lor încă am putea scoate nume vrednice de preamărire națională, cum e Constantin Brâncoveanu, tăiat de Turci cu toți feciorii săi, apoi Horea, Avram Iancu, Tudor Vladimirescu.

Cu toate acestea, noi n'am avut puțința să prăznuim sărbători naționale până după unire. În Ardeal, Bucovina și Basarabia asu-

pritorii străini nu ne-au lăsat să ținem astfel de praznice. Ba în vremile din urmă dinaintea unirii ne sileau să serbăm praznicile lor naționale.

Noi, Românii din Ardeal, prăznuiam în ascuns ziua de 3/15 Maiu, în amintirea adunării de pe Câmpul libertății din Blaj din 1848, când ne-am proclamat libertatea națională și ieșirea din iobăgie. Dar nu puteam să facem nici slujbe la biserică, nici să ne adunăm pentru a serba, așa că n'a putut intra în conștiința poporului nici această serbare națională.

În vechiul Regat frații noștri au început să prăznuiască încă din veacul trecut ziua unirii Principatelor Moldova și Muntenia și ziua proclamării independenței și a Regatului român.

Dar Românii din provinciile subjugate nu puteau să le prăznuiască și mulți nu le cunoșteau nici însemnătatea, pentru că în școlile străine nu se învăța nimic din istoria Românilor. Cine știa carte și avea o gazetă românească, mai putea să afle câte ceva din ziare cum se serbau acele zile în România liberă.

Așa că nici acestea n'au putut intra în conștiința poporului din nouile provincii.

IV. Așa am ajuns ca în România mare noi abea să învățăm *cari sunt* praznicile naționale și cum să le serbăm. Și suntem încă departe de a ne fi obicinuit cu ele pentrucă și azi ele se serbează cu pompă numai la orașe, iar la sate în biserică și școli.

Cum noi Românii avem multe serbători bisericesti, pentru a nu pierde multe zile de lucru, cele naționale, statorite prin lege, sunt numai două: *Ziua de 10 Maiu* și *Ziua Eroilor*. Aceasta din urmă e pusă în fiecare an pe ziua de *Ispas* sau înălțarea Domnului, așa că numai sărbătoarea dela 10 Maiu ne ia o zi de lucru.

Pentru ziua de 10 Maiu s'au adunat mai multe zile însemnate din istoria neamului românesc și anume :

1. Unirea Principatelor române din 1859 (care a fost la 24 Ianuarie),
2. Proclamarea independenței României din a. 1877.
3. Proclamarea regatului român și încoronarea întâului Rege al României la anul

1881. (Aceste două din urmă s'au întâmplat chiar în ziua de 10 Maiu).

4. Unirea tuturor Românilor din 1918.

În anii diutâi după unire s'au serbat deosebit ziua unirii Principatelor, apoi zilele unirii Basarabiei, Bucovinei și Ardealului, dar fiind prea multe, prin lege s'a hotărît ca toate să fie prăznuite la *10 Maiu*, când se prăznuia încă de mai înainte proclamarea independenței și a Regatului.

(Conferențiarul va arăta cum s'a făcut unirea Principatelor, proclamarea independenței și a Regatului și unirea nouilor provincii. Se poate folosi pentru datele principale de orice carte de istorie, sau de lectură pentru clasele primare.)

Ziua Eroilor, care se serbează în fiecare an la Ispas (Înălțarea Domnului) e cea mai nouă dintre praznicile naționale, la toate popoarele.

În veacurile trecute au fost destule războaie mari și sângeroase, dar nici unul nu se poate asemăna cu cel început în 1914 și sfârșit în toamna a. 1918. Nici odată, la nici un războiu, n'au luat parte atâtea țări mari

și miei și nici odată n'au intrat în bătaie atâtea milioane de oameni ca în acest din urmă,

Acum au fost cele mai multe jertfe ome-nești, în morți și răniți și toate popoarele s'au gândit că azi nu mai este destul să preamărească pe un căpitan de arme care s'a purtat eroinic, ci pe toți cei morți în răș-boiu, fiindcă toți s'au purtat eroinic.

De aceea în toate țările s'a scos dintr'un cimiter militar osemintele unui soldat necunoscut și au fost îngropate sub un monu-ment făcut anume. Așa s'a ajuns la cinstirea mormântului soldatului necunoscut, *în care se cinstesc toți morții* din rășboiu ai unui popor, adică întreg poporul în zilele lui de jertfă și de eroism, pentru că în toate țările aproape întreg poporul a luat parte la răș-boiul cel mare.

În Ziua Eroilor ne aducem aminte, prea-mărim și-i luăm de pildă așa dar pe toți aceia cari au murit pentru patrie, la noi pentru ea și pentru întregirea neamului, pentru unirea tuturor Românilor.

Este azi cea mai mișcătoare sărbătoare, fiindcă dintre cei cari trăim azi aproape cu

toții avem pe cineva de aproape mort în războiul cel mare.

Dar și noi, cei de azi, ne vom stânge. Ziua Eroilor va rămânea tot o zi de mare pomenire, o zi dintre cele mai însemnate, pentru că prin jertfa lor trăim noi azi liberi în România mare.

I. AGÂRBICEANU.

România.

România este patria noastră.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

I. *Așezarea* ei este la gurile Dunării, în Europa de mijloc, în mijlocul zonei temperate de N. Prin această așezare face legătură între N. și S. și între Apusul și Răsăritul Europei. Însemnătatea așezării ei din acest punct de vedere este limpede. Mai cu seamă faptul, că stăpânește gurile Dunării îi ridică și mai mult vaza, fiindcă Dunărea va fi cu timpul drumul cel mai umblat din întreagă Europa.

Mărimea ei este de 250.000 Km.², este cam a 40-a între toate țările de sine stătătoare de pe întreg pământul. Făcând la zi

cale de-o poștă, pe jos, abia ai înconjura-o într'o jumătate de an. De-acurmezișul ai călea-o cam într'o lună și jumătate. Trece prin urmare ca mărime de țările mijlocii ale lumii.

Forma ei este aproape de cerc; cercul este forma cea mai dorită de toate țările, fiindcă se poate apăra mai ușor.

Hotarele țării noastre sunt bune. Mai bine ca trei sferturi din lungimea lor este dată de ape mari, ca Dunărea, Marea-Neagră și Nistrul. Numai la Apus, spre Ungaria, avem un hotar deschis. De Unguri nu ne desparte nimic, nici ape, nici munți, numai o linie însemnată cu pociumbi. Însemnătatea hotarelor pentru o țară este foarte mare și în vreme de pace și de rășboaie. În vreme de pace ușurează legăturile de negoț cu vecinii și cu alte țări mai îndepărtate, iar în rășboaie un hotar, cum este Nistrul, cu o vale adâncă și prăpăstioasă, se poate apăra mai ușor față de dușmani pricinași și răi, cum sunt Rușii.

II. Dacă hotarele noastre sunt bune, nu tot așa ne sunt *vecinii*. Dintre ei Rușii dela

Răsărit, Bulgarii dela Miazăzi și Ungurii dela Apus ne-ar sorbi, să ne poată, într'o lingură de apă. Fiecare dintre ei pe nedrept vrea să ne rupă din țară. Mai cu seamă Ungurii nu pot uita, că frumosul nostru Ardeal a fost supt de ei 1000 de ani. Din fericire însă — dintre toți vecinii — ei și Bulgarii sunt mai neputincioși. Vitezele noastre oștiri se plimbă cântând prin țările lor, bineînțeles, în caz de războiu. Dintre vecini cel mai primejdios este Rusul încrezut pe mărimea țării și pe numărul mare al locuitorilor ei. Inșă bunul Dumnezeu s'a îngrijit, ca nici un copac să nu poată crește până la cer. Mai bine de zece ani în țara lui este răzmirișă, stăpânită fiind de oameni răi și sălbatici: de bolșevici, ziși și comuniști.

Dintre vecini cei mai buni prieteni ne sunt Polonii. Țara lor se mărginește cu a noastră la Miazănoapte. Au țară și un neam cu mult mai mare decât noi. Și pe ei îi dușmănesc Rușii de moarte. Tocmai de aceea noi am făcut cu ei o frăție de cruce, ca în caz de primejdie venită dela vecinii din Răsărit, dela Ruși, să ne putem apăra uniți împotriva lor. Armatele noastre și ale Polo-

nilor unite vor putea nu numai să se apere pe deplin împotriva lor, dar îi vor snopi în bătaie și-i vor împrăștia fără urmă. Rușii știu bine lucrul acesta și de 10 ani ne dușmănesc numai cu vorba și nu îndrăsnesc să se apropie de hotarele noastre.

Cu Cehii și cu Sârbii avem frăție de cruce (alianță) împotriva Ungurilor și a Bulgarilor, neamuri slabe, dar neastâmpărate. Prieteni mai avem mulți printre marile neamuri ale lumii, dușmani însă ne sunt numai acești trei vecini. E bine să știm acest lucru, pentrucă, deși suntem o țară și un popor destul de mare și de puternic, între neamurile pământului nu suntem puiul părăsii al cucului, ci avem și mulți prieteni buni, tari și mari.

III. *Pământul* patriei noastre este cât nu se poate mai bine plăsmuit. În mijloc este cetatea Ardealului, înconjurată de zidurile încântător de frumoase ale falnicilor noștri munți: Carpații și Munții Apuseni sau ai Bihariei. Această cetate mare, cum puține sunt pe pământ, a fost în vremuri grele de mii de ani casa și adăpostul neamului nostru. Da rămânea pentru vecie cetate nebiruită a

țării și poporului nostru. De jur împrejurul cetății Ardealului sau Transilvaniei sunt cununi de dealuri și câmpii (șesuri) foarte întinse și îmbelșugate. Așa la Apus avem mănoasa câmpie a Tisei și a Banatului, care se întind până în țara ungurească și în Sârbia. La Miazăzi și spre Răsărit avem câmpiile Olteniei, Munteniei și a Basarabiei, care se întind până la Dunăre și Marea-Neagră. Aceste câmpii ale țării noastre, atât sunt de roditoare și mănoase, încât pe drept cuvânt sunt privite de toate popoarele ca un grâнар al lumii întregi. La Răsărit de Carpați sunt apoi și Moldova, Basarabia și Bucovina, acoperite de șesuri mai mici și de dealuri, învesmântate de păduri sau lucrate până la creștete, fiindcă nu sunt înalte, nici pietroase.

Bunul Dzeu a binecuvântat pământul României și cu *ape curgătoare și stătătoare* din belșug. Cine n'a auzit chiar și în cântece de bătrâna Dunăre, de blândul Mureș, de Oltul cel aspru și iute la fire sau de viștoarele cele trei Crișuri? Dar destul de slăvite sunt și Siretul cu Bistrița Moldovei, Prutul cel nărăvaș și Nistrul cel bătrân, străjer neadormit spre Rusia. Iar în Banat

avem Timișul și Bega. Mai udă pământul sfânt al țării noastre și Tisa în Maramurăș și alte multe râuri mai mici sau mai mari, toate adunate, ca de-o mamă bună de Marea-Neagră, care scaldă coastele României pe o întindere de 400 de klm. Toate aceste ape, cu lacurile pline de pești gustoși de pe lângă ele, sunt tot atâtea salbe nestemate, cari împodobesc trupul vioiu al României.

Dar pământul României are din mila cerului și căldură și ploii la bună vreme. Ploii mai multe sunt prin munți și pe dealuri, cari tocmai de aceea sunt aproape peste tot acoperite cu păduri prețioase, cu pășuni și cu fânețe dulci și cu pometuri și vii înveselitoare. Nu lipsesc însă nici pe câmpii, unde crește sămănături de tot felul și unde este cel mai roditor pământ de pe globul pământesc. De secetă suferă numai Dobrogea și câmpia Basarabiei, numită și Bugiac. Partea cea mai roditoare a țării este câmpia Munteniei, numită Bărăgan.

Precum vedem *darurile pământului*, dacă este lucrat cu pricepere și la vreme, sunt în țara noastră multe și pline de belșug.

Numai bucate dă țara noastră la an. atâtea încât jumătate prisosesc și se vând altor țări lipsite. Jumătate din întreg venitul țării (cam 20 de miliarde Lei anual) vine în țară numai pe *cereale* (grâu, porumb ș. a.).

IV. *Vitele și lemnele prisosesc și ele și se vând în țări străine, la fel vinul și poamele.* Ca bogăție a bunurilor, cari cresc în fiecare an din pământ, suntem țara a 4-a din lume, care vinde mai mult.

Dar multe sunt și *bogățiile din lăuntru pământului.* De jur împrejurul Carpaților, din Bucovina și până în Oltenia, dealurile conțin *petrol*, care după grâu și porumb este al doilea izvor mare de venit al țării noastre. Jumătate din petrolul scos anual este vândut străinătății. Suntem țara a 6-a din lume, care dă petrol mai mult. Iar sare avem așa de multă, încât, dacă ar lipsi în lumea întreagă, multe sute de ani i-am putea da noi.

Alte *avuții* cari se scot din pământul României, sunt: cărbunii de pământ, gazul de ars (un fel de fum-ier, care se află în Câmpia Transilvaniei și care slujește la încălzit și luminat chiar de pe acum în mai multe orașe, ori în loc de cărbuni sau lemne

în fabricii), aur și argint (dintre toate țările Europei noi avem mai mult), fer, plumb, aramă, aluminiu, marmoră și alte pietri de preț, ca piatra de var, granit ș. a.

Tot din pământ ies nenumărate izvoare vindecătoare, cari singure ar putea să fie o mare bogăție. În orașe între cari cel mai mare și mai frumos este *Bucureștii*, se face mult negoț și sunt multe fabricii.

Deși multe și neprețuite sunt darurile acestui pământ al țării noastre, blagoslovit de Dumnezeu, totuș cel mai mare rămâne acela pe care îl dă an de an munca agricultorului. 85 din 100 de locuitori ai țării noastre tocmai de aceea sunt lucrători de pământ.

V. N'am vorbit înadins decât la sfârșit de *locuitorii* patriei noastre. Fiindcă zadarnic ne-ar da pântecelul pământului toate comorile lumii, dacă toți fiii neamului nostru nu vor avea și darurile minții și inimii, nevrednici ar fi de aceste comori și alții le-ar lua folosul. Locuitorii României sunt în număr de 18 milioane. Într'o biserică de sat încap cam 600 de oameni. Ca să încapă toți ne-ar trebui treizeci de mii de biserici. Din aceștia

14 milioane sunt Români, iar ceilalți de alte nații, adecă din fiecare sută de suflete peste 70 sunt Români, iar ceilalți străini. Dintre cei de altă limbă mai mulți sunt Ungurii, Evreii, Nemții și Rușii; mai puțini sunt Bulgarii, Turcii, Țiganii, Grecii și Sârbitii. Par'că anume ni i-a dat Dumnezeu, ca Români, singuri pe cari se poate bizui țara în vreme de primejdie, să-și arate vrednicia între ei și în vreme de pace.

Bun este neamul românesc și cu multă dragoste de țară, îngăduitor și cucernic, muncitor și cuvințios, dar încă multe lucruri îi mai lipsesc, ca să se poată bucura cu îndestulare din toate bunurile țării sale. În primul rând îi lipsește munca pricepută a pământului. Pământul ar putea da cel puțin de 5 ori mai mult, dacă ar fi lucrat cu pricepere deplină, așa cum îl lucrează alte neamuri pe al lor (Englezii, Olandezii, Danezii și alții). Până când însă Românul nu trage la învățătură și la carte, la pildă și la sfaturile bune și nu le urmează, lucrul acesta nu se poate. Din lipsa de tragere de inimă pentru școală urmează însă și alt rău. Anume aproape toți negustorii și meșterii țării sunt

străini. Și ei au câștigurile cele mari din munca lucrătorului de pământ. Orașele aproape toate sunt locuite numai de străini, fiindcă ei fac negoțul și meseriile, ei au în mână fabricile, ei stăpânesc banii țării, fiindcă ei au învățătura pe care Românul încă nu vrea s'o îndrăgească.

Românul vrea să facă din feciorul sau fata lui cu puțină carte numai slujbaş. Bine este și aceasta, dar bine este să se știe, că țara are azi destui, chiar prea mulți și alții nu mai poate primi, decât cu grele jertfe.

O altă meteahnă a Românului este lipsa de cruțare. Zadarnică este munca și truda, zadarnice chinurile nopților nedormite, dacă întreagă agoniseala, multă ori puțină, se cheltuie toată și anul viitor începe cu aceeași averiușcă în pământ, vite sau bani, ca și anii trecuți. Fiecare an ar trebui să însemne un prisos de bogăție și de cumițenie.

Și o a treia meteahnă este puțină îngrijire de sine și de ale sale. Nu prea îngrijește Românul nici pământul, nici curățenia casei și clădirilor din jurul ei, nici de vite, nici de sănătatea lui și mai cu seamă nici de a copiilor lui. De aci pagubele mari

în toate și moarte năpraznică între copii. Acesta e un rău foarte mare și primejdios. Țara noastră ar putea hrăni azi cel puțin pe de trei ori atâția locuitori. Dacă nu vor umplea Românii toate golurile pământului românesc, munții și văile, satele și orașele, le vor umplea străinii. Și atunci nu va fi bine, nici de neam, nici de țară.

Ca să ne dovedim deci vrednici de frumoasa și bogată țară, de care ne-a împărtășit Dzeu, trebuie să fim: muncitori harnici și cu învățătură și cruțare în pace și să ne îngrijim și de ostași viteji, mulți și sănătoși în războiu.

SABIN OPREANU.

Basarabia.

Întinderea: 44.423 Km.²

Populația: 3 milioane.

I. Una dintre cele mai puțin cunoscute ținuturi ale patriei noastre este Basarabia. Cuprinsă la Sud de Marea-Neagră și Dunăre, la Apus de Prut, la Răsărit și Nord de Nistru, Basarabia este ca întindere, a treia

dintre provinciile istorice ale patriei noastre, iar ca număr de locuitori a doua. Deși mai mică ca mărime decât Ardealul, mulțumită pământului ei foarte roditor, are o populație mai numeroasă decât el. Este *vecină* la Apus cu Moldova și cu Bucovina, cu cari împreună a format veacuri de-arândul Țara Moldovei lui Ștefan cel Mare, vestită în istorie prin vitejia ei. Partea de Miazăzi a ei, Câmpia Bugeacului sau Părțile Tătărești, de către Marea-Neagră, era la început sub stăpânirea Basarabilor, adecă a Domnilor Țării Românești sau ai Munteniei, de aci și numele ei de Basarabia. La Răsărit o desparte de Rusia Nistrul, un râu mare, bogat în apă și cu o vale prăpăstioasă, care este ca un tranșeu, făcut par'că anume de Dumnezeu, ca să poată fi mai bine apărată de acești vecini lacomi.

Mai bine de o sută de ani Basarabia ne-a fost furată de Ruși, cari au căutat prin toate mijloacele, să ni-o înstrăineze. Românii, cari până azi covârșese pe ceilalți locuitori cu numărul lor și își zic Moldoveni, nu aveau nici școli românești, nici biserică românească. Și preoții și dascălii și toți slujbașii țării

erau Rușii, cari nu știau românește. Rușii nu îngăduiau să intre printre Români din Basarabia nici cărți românești, nici oameni mai cu carte Români. Cine cuteza să apere pe Români sau spunea, că este Român, era scos de Ruși din țară și dus în Asia, în Siberia, la zeci de mii de km. depărtare. Multe sate întregi de Români au fost astfel ridicate și duse în țări pustii, să nu li se mai audă de urmă, iar în locul lor au fost aduse alte neamuri: Ruși, Ruteni, Ucraineni, tot un fel de Ruși, Evrei, Nemți, Bulgari și Tătari. Totuș grosul poporului din Basarabia a rămas până azi Românul, ca un semn al trăinicieii neamului nostru, pe care nici o putere pământescă nu-l poate despărți de țara lui și nu-l poate face să se lapede de neamul lui.

În 1917, când Marea Rusie s'a prăbușit, roasă de păcatele ei din trecut, poporul românesc din Basarabia a hotărît ruperea lui de Rusia, iar ceva mai târziu, cu mare însuflețire a hotărît, să se reîntoarcă la mama lui, la România unde a și fost primit cu dragoste părintească. Deși realipirea de vechiul trunchiu al Românismlului s'a făcut pentru

totdeauna, ca și a noastră, a Ardelenilor, totuș Rușii — ca și Ungurii — nu pot uita că odinioară au supt sângele acestei țări, și încearcă cu tot felul de făgăduieli și de minciuni, să i facă pe Români de aci să se răsvrătească împotriva mamei lor, împotriva cărmuirii românești și să ceară să fie de nou aduși la Rusia. Români însă, ca peste tot, nici aci în Basarabia nu se lasă ademniți. Alte neamuri însă așezate de Ruși printre ei le fac multe greutăți și le dau mult de luptat. Tocmai pentru aceea Basarabia are mai mult ca alte ținuturi românești nevoie de ajutorul nostru, al tuturor. Să cunoaștem prin urmare și acest ținut vechiu românesc și să-l ajutăm!

II. *Pământul* Basarabiei se împarte în două părți: o parte, cea mai mare, este deluroasă, însă sunt dealuri, ca și cele din Moldova, de care le desparte numai râul Prutului, nu prea înalte (de 4—500 m.), de multe ori chiar mai mici. Printre ele sunt văi largi și foarte roditoare de râuri. Chiar și dealurile, pe unde nu sunt păduri, pot fi arate până la vârf. Aci locuiesc aproape numai Români. Numai pe lângă apa Nistrului

și la Miază-Noapte prin județul Hotinului au pătruns în vremurile din urmă, ca și în Bucovina și Ruteni printre Români. Românii, ca peste tot în Dacia de odinioară și aci s'au așezat siliți de vremuri și de oameni răi, mai mult între dealuri, unde erau mai adăpostiți. Nu s'au oprit la hotarul Basarabiei, la Nistru, ei au trecut și dincolo de el și s'au așezat printre alte neamuri până afund în Rusia. Atât de mulți sunt dincolo de Nistru, încât Rușii, recunoscând numărul mare al lor, au fost siliți să-i lase să-și facă și dincolo de Nistru o țărișoară a lor: Republica Moldovenească. Cu atât mai neînțeleasă este strădania Rușilor de a răpi și alt pământ românesc, când chiar singuri recunosc marele număr al Românilor din Rusia.

III. Români mai puțini în Basarabia sunt pe lângă mare. Pe o întindere de trei județe, la Miazăzi, pământul Basarabiei este un șes foarte roditor, numit Câmpia Buceagului sau Bugeacului. *Solul* aci este negru, aproape ca gunoiul cel bun. Păcat numai, că această parte suferă puțin de secetă. În ținuturile de Miazănoapte ale Basarabiei este *plouă* de ajuns, tocmai de aceea mai sunt încă și azi

codrii. În vechime erau vestiți codrii Tigheciului, pe lângă Prut și codrii Tighinei, pe lângă Nistru. Sub Ruși s'au tăiat însă și codrii, încât această podoabă a Basarabiei aproape s'a pierdut. Pe întreg cuprinsul patriei noastre aci sunt păduri mai puține. În Câmpia Bugeacului lipsesc cu totul. În vechime nu creșteau aci decât ierburi foarte înalte. Cum pământul era șes, întreagă câmpia a slujit de poartă pentru popoarele năvălitoare din pusturile Asiei și ale Rusiei. Pe aci au năvălit peste neamul nostru toate răutățile și liftele păgâne. Din cele mai vechi timpuri Câmpia Bugeacului a fost un drum larg al barbarilor. Aci au poposit pe vremuri Hunii și Avarii, aci Ungurii și Bulgarii, tot pe aci se aruncau asupra pământului și neamului nostru hordele de Tătari. Chiar și Turcii și Rușii din această parte pândeau oștile românești. Dintre toate neamurile mai mult au stat în Bugeac Tătarii, ei stăteau aci vara, iar iarna porneau la jaf și pradă peste toate țările române, până la pusta ungurească. Până azi această câmpie se mai numește și Câmpia Tătărească. Tot peste Bugeac este și drumul lăcustelor.

Toemai fiindcă Bugeacul este un loc deschis, azi este locuit de multe neamuri. Afară de Români sunt aci Ruși, Bulgari, Tătari, Nemți, Găgăuți și alte neamuri. Este unul dintre ținuturile cele mai împestrițate ale țării.

Cu toate că Nistrul la Răsărit este un hotar bun totuș aci spre Bugeac este mai ușor de trecut. El se varsă, spre Marea-Neagră, într'o baltă mare, numită Limanul Nistrului. Și celelalte ape *curg toare* ale Basarabiei, înainte de a ajunge în mare, formează limanuri pe coasta mării și pe lângă Dunăre. Toate limanurile sunt foarte bogate în pești. Pe lângă ele s'a așezat un popor de pescari, ziși Lipoveni, oameni foarte de treabă și cucernici.

IV. Avuțiile Basarabiei sunt date mai cu seamă de roadele îmbelșugate ale pământului. Tot felul de cereale și fructe prisosesc. Aci sunt viile cele mai întinse ale țării, mai cu seamă spre Miazăzi și spre Nistru. Tot în Basarabia avem în țara întreagă cele mai multe semințe, din cari se stoarce oleiu. Destit este oleiul basarabean de floarea soarelui. Întreagă Basarabia la începutul verii

seamănă cu o grădină uriașă, plină cu tot felul de bunătăți. Nu este prin urmare de mirare, că a fost atât de mult dorită de multe neamuri.

Pe lângă bogățiile în tot felul de roade se mai află în Basarabia și multe animale de casă.

În schimb însă din lăuntrul pământului ei nu se scoate nici o piatră de preț. Puțină sare se scoate din apa mării, care intră în lacurile de pe țarm.

Cu toate că Rușii duceau de aci în alte părți ale țării lor sau vindeau altor țări prisosul de avuții al Basarabiei, nu s'au îngrijit de un lucru neapărat trebuitor țării. Din întreagă România aci sunt cele mai puține căi ferate și cele mai rele și mai netrebnice drumuri. Drumurile sunt însemnate peste câmpuri numai prin două șanțuri, de multe ori lipsesc chiar și acestea. Mai cu seamă iarna, de cumva nu sunt pe margine stâlpi de telegraf, nimeni nu mai știe pe unde duce drumul, iar vara, drumurile nefiind de loc pietruite, te scufunzi în noroi sau în nisip. Este adevărat, că în bunăparte cărăușia se

facea și pe ape. Atât Prutul cât și Nistrul erau umblate de vapoare anume. Dela războiu încoace a încetat însă și plutirea pe ape, în bună parte tot din pricina Rușilor, cari prin revoluția lor au prădat și pustii totul, iar prin dușmănia lor ne împiedecă și pe noi să facem ceva la Nistru.

VI. Intre astfel de împrejurări este de mirare, că în Basarabia găsim destule orașe. Este adevărat că multe din ele își au începuturile în vremurile de mărire ale Moldovei, când mari Domni ai țării, ca să poată apăra hotarele, au zidit cetăți puternice. Așa au fost la Nistru cetățile Hotin, Soroca, Tigghina și Cetatea Albă, iar la Dunăre Ismailul și cetatea vestită a Chilieii. Toate acestea sunt și azi orașe de seamă ale țării. Chișinăul, care azi este ca mărime al doilea oraș al României (200.000 loc.), a fost întemeiat de Ruși și a fost capitala țării și scaunul tuturor dregătorilor și așezămintelor de seamă ale ei. Înăuntrul Basarabiei avem numai trei orașe mai de seamă: Orheiul, Bălți și Bolgrad. Orheiul a fost capitala vestitului ținut al Orheiului, care dedea armatelor Moldovei pe cei mai vestiți plăeși și arcași, cunos-

cuți și din istorie. Un orașel mai nou este portul Reni, la Dunăre. Pe aci se scurg spre Marea Neagră, multe mărfuri din Basarabia. Unul dintre cele mai minunate târguri, nu numai ale Basarabiei, ci a țării întregi, este Vâlcovul, așezat pe Dunăre, la vărsarea ei în mare. Este locuit numai de pescari lipoventi. În loc de uliști are canale, cari îl leagă din nenumărate părți cu Dunărea și cu marea. Fiecare familie își are luntrile și bărcile legate de poartă. Un canal mai mare intră până în piața din mijlocul târgului. Pe acesta umblă și vaporaze mai marișoare de ale pescarilor mai înstăriți. De o parte și de alta ale canalului aceștia sunt magazii mari de pește numite cherchanale. Lipoventii trăiesc numai din pescuit și trăiesc bine, din belșug. Sunt toți rumeni, frumoși și cu bărbi lungi și roșii, iar casele lor râd de bunăstare și curățenie. Din pricina multelor canale, care tale în toate părțile târgul, Basarabienii numesc cu mândrie Vâlcovul, Veneția Basarabiei.

O altă împrejurare, care a făcut să se mărească — dar nu și să strălucească — orașele Basarabiei, a fostal ungarea Evreilor

din Rusia, de printre Ruși și așezarea lor printre alte neamuri; neavând voie de a locui printre Ruși, ei au venit în număr mare și s'au așezat în orașele Basarabiei. Așa și în Basarabia, ca și în alte părți ale țării, orașele sunt în cea mai mare parte înstrăinate. Românii și aici locuiesc mai mult la saie.

Românii abia acum încep a se trezi din întunecatul mare, în care îi cufundase neagra stăpânire rusească. Abia acum încep a se desmeteci și a prinde cunoștință, că neamul moldovenesc una este cu cel românesc. Ca să se lumineze însă pe deplin și ei, este încă nevoie de ajutorul tuturor Românilor. Stăpânirea românească le-a făcut peste tot locul și lor școli de tot felul, iar în Chișinău le-a dat o Facultate teologică, fiindcă sunt un neam, care ține mult la biserică.

Azi limba românească se aude iarăși peste tot. În nici unul din noile ținuturi, unite cu țara mamă după războiu, nu s'a întins atât de mult limba românească, ca în Basarabia.

Atât de multe amintiri din vremurile de mărire și de durere ale noastre ne leagă de pământul și de poporul basarabean, încât nu

se va găsi niciodată nici un Român, care să nu se gândească cu duioșie la ea și la poporul ei bun. România va jertfi totul pentru Basarabia, care azi mai mult ca întotdeauna este trup din trupul ei și sânge din sângele ei.

SABIN OPREANU.

Cum se face o Bancă populară?

I. Fiecare plugar știe, că în sat trebuie să ai biserică, apărătoare de rele prin cuvântul lui Dumnezeu, trebuie să ai școală, izvor de lumină pentru învățatură și știință, trebuie să fie primărie care să aibă grijă de rânduiala satului.

Dar plugarul luminat mai știe ceva: afară de aceste așezăminte mai trebuie să avem o instituție, care să ne scape de cămătari, putând să ne împrumute bani cu dobânzi ieftine. Acestea sunt *băncile populare sătești*, înființate pe bază cooperativă, adecă de tovărășie.

II. Băncile populare sătești sunt sprijinite de legea cooperației, la început sunt scutite de impozite. Federalele și Banca

Centrală Cooperativă le dau împrumuturi ieftine, iar la rândul lor băncile populare pot să dea sătenilor tot împrumuturi cu dobânzi mici și apoi unde mai pui, că nu trebuie să alergi după bani la băncile mari din cele îndepărtate orașe.

De aceea țărănimea ardeleană, pătrunsă de folosul băncilor populare a înființat până acum 462. Altele se înființează zi de zi. Plugarii luminați se apără de cămătarii nemiloși prin băncile populare înființate și susținute de preoți, învățători și țărănimea românească.

Cum să întemeiem astfel de societăți cooperative? Iată pe scurt ce trebuie făcut:

Întâi să ne luminăm ce este cooperația, adică tovărășia. Aceasta o putem ști dacă citim broșurile: *N. Ghiulea: Adevăratul înțeles al cooperației* (Lei 8), *Ioan Popu Câmpianu: Bănci Populare și Cooperative sătești* (Lei 6). De vânzare la „Astra“, Cluj, str. Memorandului 22.

Tot atunci să comandăm dela *Oficiul național al Cooperației Române* (în Ardeal: Cluj, str. Regele Ferdinand 55, Brașov și Timișoara), 4 (patru) exemplare de statute pentru

cari trimitem înainte prin mandat poștal 80 Lei, scriind pe cupon că cerem statute pentru bănci populare.

După aceea convocăm într'o Duminică pe toți plugarii din comună și chiar din cele apropiate și, sub conducerea preotului, în-vățătorilor, notarilor, se ține *adunarea generală constitutivă*.

În această adunare generală constitutivă (adecă de întemeiere) se face *actul constitutiv în 4 exemplare* (se umple formularul trimis gata cu statutele).

Se va hotărî *întâi* ce nume să aibă banca și din care sate pot fi societarii, adecă membrii.

Se primesc statutele băncii. Statutele se citesc în întregime.

Se hotărăște cum să fie *răspunderea socială*. E mai bine să fie *nemărginită*, căci în acest caz primește cele mai însemnate împrumuturi și îlesniri. Răspunderea socială poate fi și mărginită.

Se aleg primii membri în Consiliul băncii (numărul lor este între 5—12.) apoi 3 censori și alți 3 censori suplenți.

Apoi se delegă 2 inși din consiliu sau societari, pentruca să îndeplinească formele legale.

La sfârșit în toate actele constitutive, în număr de patru, se înscriu numele societărilor, ocupația, domiciliul (Nr. casei), numărul părților sociale subscrise lor, (o parte socială este de 500 Lei) și suma vărsată îndată la subscriere (cel puțin a zecea parte din capitalul subscris), precum și o taxă de înscriere (10—20 Lei).

Fiecare membru subscris în dreptul rubricii sale cu mâna proprie numele său. Ceice nu știu serie vor pune degetul, scriindu-se și numele scriitorului de nume.

La adunarea constitutivă va fi invitat și primarul și notarul, subscrierea se va face în fața lor, iar ei vor legaliza semnăturile.

Cel care a fost însărcinat cu cassieria, adună toți banii vărsați drept capital social și îi depune, fie la o bancă federală, Banca Centrală cooperativă, sau la o sucursală a ei, sau la Percepție, spre păstrare, până ce se vor face formalitățile legale. Recepția (chitanța) primită va trebui să fie alăturată

la cele patru acte constitutive și statute (sunt legate împreună).

Toate acestea (adecă actul constitutiv în 4 exemplare, precum și recipisa de depunere a banilor) împreună se vor trimite la *Oficiul Național al Cooperăției Române*, la: Regiunea IV: *Cluj*, cei cari sunt din județele: Bihor, Cluj, Maramureș, Mureș, Năsăud, Sălaj, Satu-mare, Someș, Târnava-mică și Turda;

la Regiunea V-a *Brașov*, cei cari sunt din județele: Brașov, Ciuc, Făgăraș, Odorhei, Sibiu, Târnava-mare și Treiscaune;

la Regiunea III-a *Timișoara*, cei cari locuiesc în județele: Arad, Caraș, Hunedoara, Severin și Timiș.

Oficiul va trebui ca în cel mult 30 zile de la înaintarea celor 4 acte constitutive cu statute și a recepsei (se pot trimite și prin poștă), să dea *viza* că actul este în conformitate cu legile, iar după primirea vizei delegații se vor prezenta cu ele la sediul judecătoriei rurale celei mai apropiate, care le va *autentifica*, adecă le va prevedea cu semnătura judecătorului și cu sigilul statului, prin judecătorie.

Delegații vor subscrie actele constitutive numai în fața judecătorului.

Judecătorul va încheia un proces-verbal și va face publicările necesare și va înscrie societatea cooperativă în registrul cooperativelor. Toate acestea însă nu mai privesc pe delegați, ei vor cere numai ca un exemplar original din statutul prevăzut cu toate vizele și aprobările să li se restituie, împreună cu un *Certificat* eliberat de judecătorie, prin care constatându-se că s'au făcut toate formele legale de constituire, i se dă dreptul de *liberă funcționare*.

Atât Oficiile naționale regionale ale cooperăției, cât și judecătorii fac toate aceste formalități fără plata *nici unei taxe*, fiind *gratuite* după articolul 33 din lege.

Formalitățile legale se fac repede, căci Oficiile regionale cooperatiste sunt obligate a da viza în 30 zile (Art. 28 din lege), iar judecătorii a face toate extrasele și formele legale în 3 (trei) zile dela primire (art. 33).

Și după ce toate acestea s'au îndeplinit, societatea cooperativă, fie ea bancă populară, cooperativă de consum, agricolă, fo-

restieră, de desfacere în comun etc. își va putea începe activitatea.

Iar această activitate, dacă conducătorii sunt destoinici, numai spre binele obșteșc va putea fi.

GRAȚIAN C. MĂRCUȘ.

Drepturi și datorii în România-mare.

I. Trăim de doisprezece ani în România-mare, născută și formată din vrednicia și jertfele neamului și cu ajutorul lui Dumnezeu; — țările mari și popoarele luminate din Apus ne-au recunoscut și ele hotarele patriei noastre de azi și dreptul nostru la ea.

Omul așa e zidit să uite ușor ceeace a trecut, să vadă numai ziua de azi și să se gândească la ziua de mâine. Noi, oameni fiind, uităm ușor împrejurările între cari a trăit neamul românesc înainte de unire, uităm mai ales *prin ce mijloace* s'a ajuns la unirea tuturor Românilor și nu știm prețui destul cea mai mare faptă din întreaga istorie a neamului românesc.

Din faptul că nu știm prețui unirea și mijloacele prin cari s'a făcut, urmează alt fapt și mai trist: nu știm ce datorii avem noi azi în România mare, și ne folosim adeseori rău de drepturile ce ni s'au dat prin unire.

Unirea din anul 1918 a fost, de bună seamă, o faptă mare. Cea mai însemnată în istoria neamului. Firese lucru e că noi să nu pierdem ce am câștigat, ci să întărim ȧara cea nouă, împotriva tuturor primejdiilor viitoare.

Ceeace au făcut înaintașii noștri, a fost o faptă mare. Ceeace trebuie să facem noi, e deasemenea o faptă mare, ba poate încă și mai grea decât ceeace au făcut înaintașii. Pentrucă adeseori e mai greu să păstrezi averea câștigată decât să o câștigi.

Dacă noi avem în față un lucru tot așa de greu ca și înaintașii noștri, trebuie să vedem *prin ce mijloace au reușit ei, pentru a ne folosi și noi de ele.*

II. Orice faptă mare pentru ca să se poată îndeplini are lipsă de următoarele elemente:

1. Fapta mare pentru care lucrezi trebuie să fie *bună*, slujitoare a dreptății și a

binelui, a propășirii, pentru ca să putem cere și câștiga pentru ea și ajutorul lui Dumnezeu, fără de care nimic bun nu se poate săvârși ntei în viața popoarelor.

2. Trebuie în lupta pentru săvârșirea faptei mari să avem oameni luminați cari să chibzuiască și să aleagă mijloacele cele mai potrivite; acești oameni luminați trebuie să fie și buni luptători, gata la orice jertfă, în locurile lor de conducere.

3. E nevoie, în rândul al treilea, de popor înțelegător și luminat care să știe cântări greutatea faptei mari; de popor ascultător, de cei mai luminați, cari conduc; de popor care să fie gata să aducă și el orice jertfă pentru fapta aceea. Dacă lipsește numai una din aceste trei condițiuni, fapta mare nu se poate săvârși.

(Se aduc pilde: Eșirea Evreilor din Egipt și așezarea în patria cea nouă. Ei în săvârșirea acestei lucrări au avut: 1. Ajutorul lui Dumnezeu, fiindcă urmăreau o faptă bună: scăparea lor din robie; 2. au avut conducător gata de jertfă, pe Moisi; 3. au avut popor ascultător și gata de jertfă: au suferit 40 de ani în pustie.)

(Altă pildă: Infăptuirea României mari. Am avut ajutorul lui Dumnezeu, fiindcă urmăream un lucru drept și sfânt: de a forma o singură țară toți cei de un neam; am avut conducători: voievozii din principate, bărbații cărturari luminați, bărbați politici gata de jertfă; am avut cu noi tot poporul care înțelegea și dorea România mare și care și-a jertfit viața cu sutele de mii pentru granițele de azi.)

III. Așadar și datorită de azi a neamului românesc, care este întărirea și închegarea patriei și asigurarea viitorului ei, nu o putem îndeplini decât prin aceiași trei mijloace din care se naște orice faptă mare.

1. Ajutorul lui Dumnezeu îl avem, de el putem fi siguri, pentru că urmărind să ne *întărim patria*, noi nu voim nici un lucru rău sau nedrept. Noi nu voim să luăm țara, moșia altor neamuri, ci numai să ne-o păstrăm pe a noastră, pentru a putea trăi în ea mulțumiți și în pace cu alte popoare din jur.

2. *Oameni luminați* avem și azi și gata de jertfă pentru neam. Dar trebuie să învățăm a-i cunoaște; să-i căutăm ori unde ar fi și

să ne alipim de ei. Datoria noastră, a Românilor de azi e să urmăm nu pe *aceia cari strigă mai tare sau fâgăduesc mai mult, ci pe aceia cari lucrează, înfăptuiesc și jertfesc mai mult pentru neam*, pentru că aceștia sunt adevărații conducători ai poporului.

3. Datoria noastră a celor mulți, a poporului este să înțelegem următoarele lucruri și să le urmăm :

a) Că România-mare e patria noastră a tuturor, dela o graniță la alta ;

b) Că dacă am pierde-o azi, s'ar micșora din vina noastră, am ajunge din nou în robie și la o viață ticăloasă de slugi ;

c) Că unul fiecare e dator să pună o cărămidă la zidirea și întărirea ei. Iar această cărămidă se pune : prin cumițenie, prin muncă, prin cruțare, prin viață sobră, cinstită și creștinească.

Suntem datori să nu *cârtim*, ci să avem *credință* în viitorul țării. Să fim gata a aduce orice jertfă pentru binele ei. Să nu așteptăm ca toată jertfa să o aducă alții.

IV. Vom săvârși fapta mare a zilelor noastre : întărirea țării și asigurarea viito-

rului său, dacă vom semăna cu înaintașii noștri și în credință și în cinste și muncă și în *ascultarea* de conducătorii luminați și cinstiți.

Dacă îi vom întrece pe înaintași în :

1. Luminarea minții prin carte și școală ;
2. Insuflețirea la lucru și în tăria credinții în viitorul României.
3. În hărnicie și cruțare.
4. În respectarea legilor și a autorităților.
5. Dacă vom fi cu rânduială și cu chibzuială în toate, *muncind fiecare la locul lui*, netrecând nime mai departe de marginea peste care nu se mai pricepe să lucreze.

V. De doisprezece ani poporul cere mereu drepturi. Și bine face. Într'o țară liberă, în patria sa, tot Românul să aibă drepturile ce i se cuvin unui cetățean.

Dar drepturile nu-i destul că-s date pentru a fi de folos țării, ci ele trebuie să fie *cuminte și bine întrebuițate de popor*.

Poporul trebuie să știe *cum* să-și folosească drepturile. Cum e de pildă dreptul de vot, la comună, la județ sau la alegerile

pentru parlament. Cu *totul rău folosit*, fără pricepere, poate ajunge primar un om de nimica sau un deputat care n'are nici un preț, ci numai gură mare.

Dreptul la școală românească, la carte și învățătură îl are azi fiecare Român în patria sa. Dar trebuie să se *folosească* de el, pentru a fi folositor țării.

Avem însă și azi țărani cari nu-și dau copiii la școală decât în silă, de frica pedepsei.

Libertatea de a fi membru în consilii comunale, județene sau în parlament, nu însemnează ca toți să se *îmbulzească* aici, ci numai aceia cari se simt destoinici.

A trăi în țara ta nu însemnează să te *țină țara*, ci tu să *ții țara*.

Dar azi ori ce om vrea să fie slujbaş de stat, să trăiască din plată lunară.

A fi cetățeanul României mari nu însemnează să te *schimbi în cerșitor*, să nu faci nimic decât pentru plată și să ceri mereu dela toți, ci a câștiga și a munci cu hărnicie.

Nici nu-i frumos să ne batjocorim mereu țara, fiindcă nu ne merge așa de bine cum am voi noi, ei avem datoria să credem cu tărie în viitorul ei și al nostru. Numai lucrând așa ne îndeplinim datoria pentru țapta mare, care e datoria noastră de azi: întărirea și înflorirea României mari.

ION AGÂRBICEANU.

Datorințele bunului Român.

I. Ce este Asociațiunea „Astra” ?

Este cea mai mare și cea mai veche societate românească din Ardeal, pentru răspândirea culturii în sânul poporului român.

II. Ce a făcut și va face Asociațiunea ?

1. A ajutat în timpuri grele, cu *burse*, tinerii români la învățatură de carte și de meserii. — 2. A înființat o *bibliotecă centrală* în Sibiu. — 3. A înființat un *Muzeu* minunat, cuprinzând mai ales lucruri făcute de harnicele țărânce române, dar și alte celea. — 4. A ținut zeci de mii de *conferențe* populare la sate și la orașe. — 5. A înființat *cursuri pentru analfabeți* (neștiutori de carte). — 6. A înființat *bănci populare și cooperative*. — 7. A tipărit, în zeci și zeci de mii de exemplare, *cărți de învățatură și petrecere pentru popor*. — 8. A tipărit revista „*Transilvania*”. — 9. A înființat *despărțăminte, cercuri culturale, biblioteci populare* la sate. — 10. A ajutat construirea de *Case naționale*. — 11. Ajuta tipărirea unei biblioteci pentru cărturarii cu școală mai mare (de către Secțiile „Astrei” din Cluj).

III. Ce trebuie să facă orice Român bun ?

1. Să se *inscrie membru* la Asociațiune (membru fondator 1000 Lei, membru pe viață 500 Lei, membrii activi 50 Lei). — 2. Cărturarii cu știință de carte mai multă să aboneze revista „*Transilvania*” și să cumpere cărțile tipărite de Secțiile „Astrei”. Aceștia, și apoi lumea dela sate să cumpere broșurile din Biblioteca populară a „Asociațiunii” (fiecare coală de tipar de 16 pag. 1 Leu, 20 coale cu 800 pag. 50 Lei).

In Biblioteca populară a Asociațiunii „Astra”
sunt următoarele numere de cuprins istoric:

- Nr. 134. *Moartea lui Asan*, de Ioan A.
Lapedatu Lei 5—
- ” 136. *Amor și răsbunare*, de Ioan
A. Lapedatu ” 5—
- ” 137. *Luptele lui Mihai Viteazul* po-
vestite de el însuși ” 5—
- ” 140. *1 Decembrie 1918*, de Romul
Simu ” 5—
- ” 144. *Piatra credinței*, de Coriolan
Brediceanu ” 5—
- Nr. 153. *Războiul pentru întregirea nea-
mului românesc. (1916—1918)*
Victor Lazăr Lei 5—
- ” 156. *Războiul româno-ruso-turc, în
1877—1878* ” 5—
- ” 159. *Copii cu renume*, V. Lazăr ” 5—
- ” 160. *Păr. Vasile Lucaciu*, Alexandru
Ciura ” 5—
- ” 166. *Inceputul neamului românesc*,
de Dr. I. Lupaș ” 5—

Recomandăm cu tot dinadinsul cumpărarea
acestor numere, cari ne arată luptele oamenilor
noștri din trecut și suferințele îndurate de po-
porul român.

Au apărut în „Biblioteca poporală a Asociațiunii „Astra“, în decursul anului 1930, următoarele numere:

Nr. 174. *Steaua dela Răsărit, Cântări de stea și Colinde*, adunate de N. I. Dumitrașcu și preotul Valeriu Crișan. Minunate colinde, cari pot fi cântate pe satele noastre de copii și flăcăi în preseara Crăciunului și de sărbătorile Nașterii.

Nr. 175. *Nutrețul măiestrit sau cele mai bune plante de nutreț*, de Ioan F. Negrușiu, cu mai multe ilustrațiuni. Sfaturi practice, prețioase, despre lușernă, trifoiu, esparsetă, băltăcin, mazăricehe, mohor, cucuruzul verde și alte ierburi de nutreț.

No. 176. *Tuberculoza*, de Dr. Iosif Stoichișia. O carte de mare preț, fiindcă arată țaranului român cum să se păzească de offică și cum să se îngrijească, dacă a avut nenorocul să fie atins de această boală.

No. 177. *Conferențe pentru popor*, scrise de Secțiunile „Astrei“. Sfaturi de aur privitoare la educația, creșterea cetățenească, la datoriile statului față de cetățean, dar și ale cetățeanului față de Stat. Articole

scrise de vestitul scriitor popular I. Agârbiceanu, de dl prof. Sabin Opreanu (România, Basarabia) și de dl Gr. C. Mărcuș despre: Cum să înființăm cooperative.

No. 178. *Calendarul „Astrei” pe a. 1931*, redactat de Horia Petra-Petrescu. Un calendar bogat în ilustrații și în articole (povestiri, poezii populare, poezii, glume, chiuituri, istorie, biografii de oameni însemnați, conferințe, etc.). Până la sfârșitul anului mai apar 2 broșuri.

Calendarul costă 15 Lei, *broșurile* câte 6 Lei bucata și se pot cumpăra dela sediul „Astrei”, Sibiu, str. Șaguna 6 sau la „Oficiul de desfacere” al „Astrei” Cluj, str. Memorandului 22.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**In Biblioteca populară a Asociației „Astra”
sunt următoarele numere de cuprins istoric:**

Nr.	134. <i>Moartea lui Asan</i> , de Ioan A. Lapedatu	Lei 5—
„	136. <i>Amor și răsbunare</i> , de Ioan A. Lapedatu	„ 5—
„	137. <i>Luptele lui Mihai Viteazul</i> povestite de el însuși	„ 5—
„	140. <i>1 Decembrie 1918</i> , de Romul Simu	„ 5—
„	144. <i>Piatra credinței</i> , de Coriolan Brediceanu	„ 5—
Nr.	153. <i>Războiul pentru întregirea neamului românesc. (1916—1918)</i> .
Diector Lazăr	Lei 5—
„	156. <i>Războiul româno-ruso-turc, în 1877—1878</i>	„ 5—
„	159. <i>Copii cu renume</i> , V. Lazăr	„ 5—
„	160. <i>Păr. Vasile Lucaciu</i> , Alexandru Ciura	„ 5—
„	166. <i>Inceputul neamului românesc</i> , de Dr. I. Lupaș	„ 5—

Recomandăm cu tot dinadinsul *cumpărarea* acestor numere, cari ne arată luptele oamenilor noștri din trecut și suferințele îndurate de poporul român.

A apărut:

Calendarul „Astrei“ pe 1931,

redactat de Horia Petra-Petrescu.

Ca în toți anii, așa și acum, se apropie Calendarul „Astrei“ cu material ales, variat și vrednic de citit pe satele noastre.

Calendarul conține literatură și sfaturi economice scrise de pene dibace, încât va fi o podoabă în casa fiecărui român.

Vicepreș. „Astrei“, dl dr. Gh. Preda, sărbătorește sosirea M. Sale Regelui Carol II., care a primit prezența de onoare a „Astrei“. Fotografii întovărășesc și articolele privitoare la desvelirea monumentului lui dr. I. Rațu, la „prietenul țăranilor români“, dl Saint Aulaire, la artistul Demetriad, la inaugurarea „Casei culturale“ din Nadăș (cu președ. V. Goldiș). Alte articole, trimise de Secțiile „Astrei“, încălzesc pe cititor pentru buna înțelegere, pentru graiul românesc, pentru o pășire mai conștientă a românilor, pentru dragostea de cântecele noastre populare. Minunatul scriitor Ion Agârbiceanu tipărește o conferință pop. despre „Românii și neamurile de altă limbă din România“, și o schiță: „Minea“. Celalalt secretar, Horia Petra-Petrescu, publică poezii și o traducere a unei povești cehe. O povestire frumoasă publică și scriitorul, premiat anul acesta, dl Theodor V. Păcășian. Nu lipsesc nici cântecele populare, nici chiuiturile, de astă dată adunate de Roajdă. Partea economică este redactată de cunoscutul economist, dl Dimitrie Comșa. Mai sunt fotografii de ale scriitorilor: Al. Lupeanu-Melin (autorul lui „Niță Zdrenghea“), Aron Cotruș, Horia Petra-Petrescu, apoi ale: generalului Berthelot, ministrului Mironescu, a președintelui Masaryk și a unor români din Moravia (Cehoslovacia). Glume, cartă să descrețească fruntea încheie partea literară-economică, lăsând loc târgurilor noastre din țară și anunșurilor.

Calendarul acesta bogat costă *numai 15 Lei* și se poate cumpăra atât la librăriile noastre mai însemnate, cât și la „Astra“ Sibiu, str. Șaguna 6.